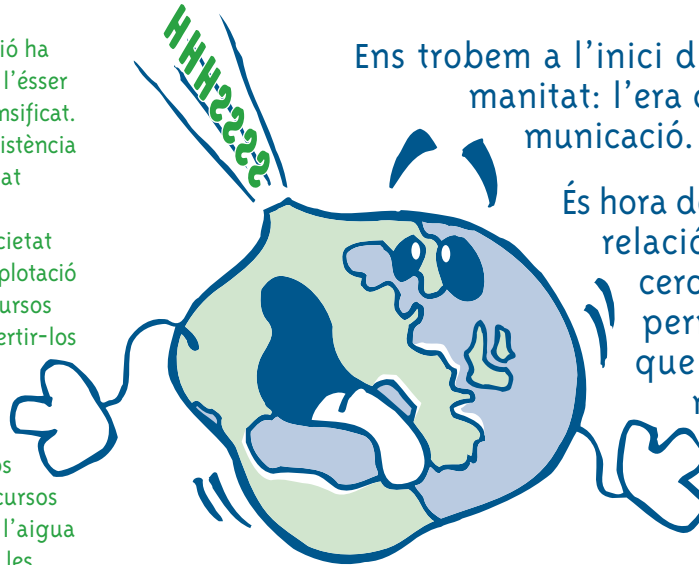

RECURSOS NATURALS: L'ús dels recursos naturals

A mesura que la població ha crescut, la relació entre l'ésser humà i l'entorn s'ha intensificat. D'una economia de subsistència s'ha passat a una societat agrícola i ramadera, i posteriorment a una societat industrial basada en l'explotació i transformació dels recursos naturals per tal de convertir-los en productes de consum.

Els propers quatre mesos coneixerem diversos recursos naturals com l'energia, l'aigua i l'atmosfera, el seu ús i les conseqüències de la seva explotació. Coneixerem també les alternatives i els mecanismes que permeten fer un ús sostenible dels recursos naturals i aconseguir, d'aquesta manera, una relació respectuosa amb l'entorn per tal de no agredir la base de la nostra subsistència ni la de les properes generacions.

Ens trobem a l'inici d'una nova etapa de la humanitat: l'era de la informació i de la comunicació.

És hora de reflexionar sobre la nostra relació amb el medi natural i de cercar alternatives viables que permetin emprar els recursos que ens proporciona el medi natural sense malmetre'ls ni exhaurir-los.

Existeix la tecnologia i la informació necessària per fer-ho. Però potser encara manca la voluntat, la participació i la implicació dels diversos sectors de la població (polítics, empresaris, ciutadans i ciutadanes, etc.) per fer-ho realitat.

recorda que...

- Els recursos naturals són els béns que l'ésser humà extreu del medi natural per tal de satisfer les seves necessitats.
- Els recursos renovables són aquells recursos que, gràcies als cicles naturals, tornen a estar disponibles, en un termini de temps relativament curt (entre uns dies o uns pocs anys). Si el ritme d'explotació supera el ritme de renovació, aquests recursos es poden esgotar.
- Els recursos no renovables tenen un cicle de renovació extremadament lent (per exemple els combustibles fòssils). La seva explotació supera el ritme de renovació, en disminueix la quantitat disponible i poden arribar a exhaurir-se.

aquest mes coneixeràs...

- La importància del sòl com a recurs natural.
- Els tipus de recursos naturals que s'extreuen del sòl i l'ús que en fa l'ésser humà.
- Els impactes ambientals derivats de l'extracció de recursos naturals, del seu consum i del seu rebuig.
- Les alternatives per fer un ús sostenible dels recursos naturals.
- El model de consum i la cultura d'usar i llençar. Alternatives a la gestió actual dels residus.

Des dels orígens de la humanitat els éssers humans han emprat els recursos naturals per cobrir les seves necessitats bàsiques com el refugi o l'alimentació.

El sòl és la base i el suport de la gran majoria d'activitats humanes com l'agricultura, la ramaderia, la indústria, el lleure, etc., proporciona espai per a les infraestructures i vies de comunicació, com també per als habitatges. El sòl és, a més, el suport de gran part dels éssers vius, subministra aigua i nutrients a les plantes i en possibilita el creixement, i sustenta els organismes descomponedors responsables de tancar el cicle de la matèria.

La sobreexplotació de recursos naturals té conseqüències negatives per al nostre entorn i, fins i tot, per a la salut mateixa de les persones.

L'explotació irracional del sòl ha significat la proliferació de problemàtiques associades al seu ús com la pèrdua de sòls fèrtils, l'erosió del sòl causada per la pèrdua de cobertura vegetal (tala de zones forestals per a l'agricultura o les pastures), la transformació del sòl en espai urbanitzat, la contaminació del sòl per abocaments incontrolats i la proliferació de vies de comunicació que no respecten el relleu ni els paisatges i que cobreixen de formigó sòls d'arreu del territori.

La pressió de les activitats humanes sobre l'entorn, l'explotació, la transformació, l'ús i el rebuig dels recursos naturals i dels productes que se'n deriven porten associades conseqüències negatives sobre l'entorn que reben el nom d'impactes ambientals.

ACTIVITAT: L'ús dels recursos naturals

Si preguntem als nostres avis sobre la seva vida quotidiana, ens sorprendrem de les grans diferències existents entre el seu estil de vida i l'estil de vida actual. De fet, una de les grans diferències és que no existien la major part dels avenços tecnològics que han sorgit en els darrers anys. Però si analitzem més detalladament el tipus de productes i els comparem amb els actuals, ens poden sorprendre fets com per exemple que un televisor durés 30 anys o que un aparell de ràdio de cinquanta anys d'antiguitat encara avui funcioni.

Pots trobar més informació a:

Propostes senzilles per reduir els residus. Guies d'Educació Ambiental núm. 4. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2000.

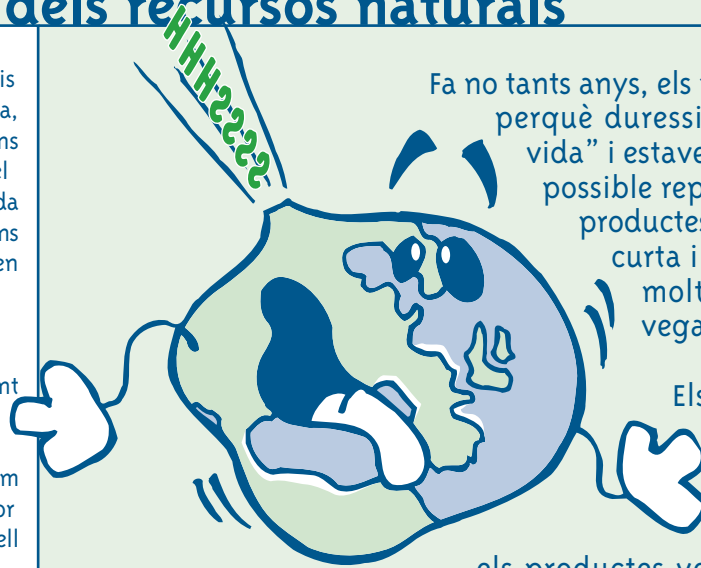
Les escombraries. Sèrie Didàctica núm. 11. Barcelona: Servei de Medi Ambient. Diputació de Barcelona, 1992.

L'estat del món 1999. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya, 1999.

Conèixer l'estat del món. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya, 2000.

Web de l'Entitat del Medi Ambient: <www.ema-amb.com>

Web de la Junta de Residus de la Generalitat de Catalunya: <www.junres.es>

Fa no tants anys, els productes es dissenyaven perquè duressin "com a mínim tota la vida" i estaven fets de manera que fos possible reparar-los. Avui en dia, els productes tenen una vida útil molt curta i la seva reparació resulta molt complicada, cara i, de vegades, impossible.

Els estris espatllats van a parar a les escombraries, tot augmentant desmesuradament la generació de residus, i

els productes vells se substitueixen per productes nous, alimentant així la irracional societat de consum en què vivim.

El sistema de producció actual es podria descriure amb tres paraules: PRODUIR, FER SERVIR i LLENÇAR.

Per avançar cap a un sistema de producció més sostenible cal que aquestes paraules es transformin en: PRODUIR, FER SERVIR, DESMUNTAR I REPARAR. Aquest nou sistema es caracteritza per dissenyar productes que tinguin una vida útil molt llarga, que permetin ser reparats i que, a més, siguin respectuosos amb el medi natural (productes eficients energèticament, construïts amb materials reciclats, etc.).

Posa un exemple d'un producte que coneguis per cada sistema de producció i explica el camí que segueix des del seu naixement fins a la fi de la seva vida.

- Produir, fer servir i llençar
- Produir, fer servir, desmuntar i reparar

Quin sistema de producció consumeix més recursos naturals? Per què?

I quin sistema de producció genera més residus? Per què?

Quin d'aquests dos sistemes de producció és més respectuós amb el medi ambient? Per què?

Es podria aplicar la "llei de les 4R" en aquest sistema de producció sostenible? Com?

Pensa en oficis que han desaparegut i que podrien tornar a aparèixer si es tornés al model de produir, fer servir, desmuntar i reparar.

Quins avantatges i quins inconvenients creus que poden tenir aquests dos sistemes de producció?

AVANTATGES

INCONVENIENTS

AVANTATGES	INCONVENIENTS

Per reflexionar...

Com hem vist, els serveis que proporciona la natura són molt diversos i contribueixen en major o en menor grau a satisfer les necessitats dels éssers humans. Alguns d'aquests serveis són, per exemple:

- La producció de matèries primeres (aliments, pesqueries, fusta i material de construcció, productes forestals no derivats de la fusta, farratges, recursos genètics, medecines, tints).
- La descomposició de la matèria morta per part dels fongs i els bacteris, l'hàbitat i el refugi per a diferents espècies (entre elles l'ésser humà).
- Els diferents cicles de la natura que ens permeten disposar d'aigua i nutrients i depurar certs productes contaminants que s'introdueixen al medi.
- La renovació de l'oxigen pel procés de respiració de les espècies vegetals.
- La regulació del clima amb la capacitat dels oceans de retenir calor i alliberar-la lentament.

I altres aspectes lúdics, culturals, científics i educatius diversos que ens permeten viure, gaudir i aprendre de la natura.

Podries escriure un exemple que mostri com cadascun d'aquests serveis contribueix a satisfer les teves necessitats?

ACTIVITAT: L'ús dels recursos naturals

Si preguntem als nostres avis sobre la seva vida quotidiana, ens sorprendrem de les grans diferències existents entre el seu estil de vida i l'estil de vida actual. De fet, una de les grans diferències és que no existien la major part dels avenços tecnològics que han sorgit en els darrers anys. Però si analitzem més detalladament el tipus de productes i els comparem amb els actuals, ens poden sorprendre fets com per exemple que un televisor durés 30 anys o que un aparell de ràdio de cinquanta anys d'antiguitat encara avui funcioni.

Pots trobar més informació a:

Propostes senzilles per reduir els residus. Guies d'Educació Ambiental núm. 4. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2000.

Les escombraries. Sèrie Didàctica núm. 11. Barcelona: Servei de Medi Ambient. Diputació de Barcelona, 1992.

L'estat del món 1999. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya, 1999.

Conèixer l'estat del món. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya, 2000.

Web de l'Entitat del Medi Ambient: <www.ema-amb.com>

Web de la Junta de Residus de la Generalitat de Catalunya: <www.junres.es>

Fa no tants anys, els productes es dissenyaven perquè duressin "com a mínim tota la vida" i estaven fets de manera que fos possible reparar-los. Avui en dia, els productes tenen una vida útil molt curta i la seva reparació resulta molt complicada, cara i, de vegades, impossible.

Els estris espatllats van a parar a les escombraries, tot augmentant desmesuradament la generació de residus, i

els productes vells se substitueixen per productes nous, alimentant així la irracional societat de consum en què vivim.

El sistema de producció actual es podria descriure amb tres paraules: PRODUIR, FER SERVIR i LLENÇAR.

Per avançar cap a un sistema de producció més sostenible cal que aquestes paraules es transformin en: PRODUIR, FER SERVIR, DESMUNTAR I REPARAR. Aquest nou sistema es caracteritza per dissenyar productes que tinguin una vida útil molt llarga, que permetin ser reparats i que, a més, siguin respectuosos amb el medi natural (productes eficients energèticament, construïts amb materials reciclats, etc.).

Posa un exemple d'un producte que coneguis per cada sistema de producció i explica el camí que segueix des del seu naixement fins a la fi de la seva vida.

- Produir, fer servir i llençar
- Produir, fer servir, desmuntar i reparar

Quin sistema de producció consumeix més recursos naturals? Per què?

I quin sistema de producció genera més residus? Per què?

Quin d'aquests dos sistemes de producció és més respectuós amb el medi ambient? Per què?

Es podria aplicar la "llei de les 4R" en aquest sistema de producció sostenible? Com?

Pensa en oficis que han desaparegut i que podrien tornar a aparèixer si es tornés al model de produir, fer servir, desmuntar i reparar.

Quins avantatges i quins inconvenients creus que poden tenir aquests dos sistemes de producció?

AVANTATGES

INCONVENIENTS

AVANTATGES	INCONVENIENTS

Per reflexionar...

Com hem vist, els serveis que proporciona la natura són molt diversos i contribueixen en major o en menor grau a satisfer les necessitats dels éssers humans. Alguns d'aquests serveis són, per exemple:

- La producció de matèries primeres (aliments, pesqueries, fusta i material de construcció, productes forestals no derivats de la fusta, farratges, recursos genètics, medecines, tints).
- La descomposició de la matèria morta per part dels fongs i els bacteris, l'hàbitat i el refugi per a diferents espècies (entre elles l'ésser humà).
- Els diferents cicles de la natura que ens permeten disposar d'aigua i nutrients i depurar certs productes contaminants que s'introdueixen al medi.
- La renovació de l'oxigen pel procés de respiració de les espècies vegetals.
- La regulació del clima amb la capacitat dels oceans de retenir calor i alliberar-la lentament.

I altres aspectes lúdics, culturals, científics i educatius diversos que ens permeten viure, gaudir i aprendre de la natura.

Podries escriure un exemple que mostri com cadascun d'aquests serveis contribueix a satisfer les teves necessitats?

